

Nodira SAIDOVA,

O'zMU Ijtimoiy fanlar fakulteti Pedagogika va umumiy psixologiya kafedrasida tayanch doktoranti

E-mail:saidovanodira1809@gmail.com

Tel:(88)8700708

O'zbekiston Milliy universiteti p.f.f.d. G.A.Abdullayeva taqrizi asosida

INKLYUZIV SINFDA BOSHQARUV: MUOMMOLAR VA YECHIMLAR

Annotatsiya

Inklyuziv ta'lim - bu ta'lim falsafasi va yondashuvi bo'lib, u barcha o'quvchilarga, kelib chiqishi va qobiliyatidan qat'i nazar, o'rganish va muvaffaqiyatga erishish uchun teng imkoniyatlarni taqdim etishga qaratilgan. Inklyuziv ta'lim xilma-xillikning qadr-qimmatini tan oladi va har bir talabaning o'ziga xos kuchli tomonlari va ehtiyojlarini ta'kidlaydigan va qo'llab-quvvatlaydigan o'quv muhitini yaratishga qaratilgan. O'zbekistonda inklyuziv ta'limni joriy etish oldida turgan muammolarni o'rganish va bu muammolarni xal etish yo'llarini izlab topish kabilar bugungi kunning asosiy masalalaridan bo'lib, bu borada tadbir etish texnologiyalari ishlab chiqilib, kamchiliklar bartaraf etilsa ko'zlangan natijaga erishish mumkin.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, o'qitish usullari, akademik o'sish, ijtimoiy inklyuziya, strategiya.

УПРАВЛЕНИЕ В ИНКЛЮЗИВНОМ КЛАССЕ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ

Аннотация

Инклюзивное образование - это философия и подход к образованию, цель которого - предоставить всем учащимся, независимо от происхождения и способностей, равные возможности для обучения и достижения успеха. Инклюзивное образование признает ценность разнообразия и направлено на создание среды обучения, которая подчеркивает и поддерживает уникальные сильные стороны и потребности каждого учащегося. Изучение проблем, стоящих перед внедрением инклюзивного образования в Узбекистане, и поиск путей решения этих проблем являются одними из основных вопросов современности. возможный

Ключевые слова: Инклюзивное образование, методы обучения, академический рост, социальная инклюзивность, стратегия.

MANAGEMENT IN THE INCLUSIVE CLASSROOM: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Annotation

Inclusive education is a philosophy and approach to education that aims to provide all students, regardless of background or ability, with equal opportunities to learn and succeed. Inclusive education recognizes the value of diversity and aims to create a learning environment that emphasizes and supports the unique strengths and needs of each student. Studying the problems facing the introduction of inclusive education in Uzbekistan and finding ways to solve these problems are among the main issues of today. possible

Key words: Inclusive education, teaching methods, academic growth, social inclusion, strategy.

Kirish. Inklyuziv ta'lim gullab-yashnayotgan jamiyatning muhim asosidir. Bu falsafa bo'lib, har bir o'quvchiga, kelib chiqishi va qobiliyatidan qat'i nazar, sifatli ta'lim olish uchun teng imkoniyatlarni taqdim etishni maqsad qilgan. Inklyuziv ta'lim jismoniy foydalanish imkoniyatidan tashqarida. Bu odamlarning turli xil o'rganish uslublari, qobiliyatlari, qiziqishlari va madaniy kelib chiqishi borligini tan oladi. O'qitish usullari va o'quv dasturlarini ushbu farqlarni hisobga olgan holda moslashtirib, o'qituvchilar har bir o'quvchining o'quv jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlashi mumkin. Bu nafaqat nogiron yoki alohida ehtiyojli talabalarga to'liq ishtirok etish imkonini beradi, balki hamkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish orqali barcha talabalarga foyda keltiradi.

Inklyuziv ta'lim faqat qonun talablariga rioya qilishdan iborat emas; bu xilma-xillikni qabul qilish, tenglikni targ'ib qilish va barcha talabalar uchun muvaffaqiyatga erishish uchun imkoniyatlar yaratishdir. Inklyuziv ta'lim muhitini yaratish orqali biz odamlarning imkoniyatlarini kengaytirishimiz, to'siqlarni yo'q qilishimiz va hamma uchun yanada inklyuziv va farovon jamiyat qurishimiz mumkin. Shuning uchun yaqin kelajakda maxsus maktablar va maxsus bolalar bog'chalari uchun maxsus o'qituvchilar tayyorlashning an'anaviy yo'nalishidan inklyuziv yo'naltirilgan ta'limga o'tish tavsiya etiladi, chunki maxsus pedagogik amaliyotchilar psixologik-pedagogik yordamni tashkil etish va amalga oshirishda katta qiyinchiliklarga duch kelishadi. Inklyuziv ta'lim - qobiliyati yoki nogironligidan qat'i nazar, barcha talabalarga o'rganish va ta'limga ishtirok etish uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash muhimligini ta'kidlaydi. Bu o'rganish yo'lidagi to'siqlarni bartaraf etishga, xilma-xillikni targ'ib qilishga va yanada inklyuziv va qabul qiluvchi jamiyat yaratishga intiladigan harakatdir.

Inklyuziv ta'limning maqsadi barcha talabalar uchun, ularning kelib chiqishi yoki shaxsiy ehtiyojlaridan qat'i nazar, qo'llab-quvvatlovchi va imkoniyatlarni ta'minlashdir. Bu shuni anglatadiki, o'qituvchilar va o'qituvchilar turli qobiliyat va nogironligi bor bo'lgan o'quvchilarni o'qitish uchun zarur ko'nikmalar va resurslar bilan jihozlangan bo'lishi kerak.

Inklyuzivlik - bu barcha talabalarga, ularning qobiliyatlari va imkoniyatlaridan qat'i nazar, teng imkoniyatlarni ta'minlashga qaratilgan ta'lim yondashuvidir. Inklyuziv sinfdagi turli xil ehtiyojlar va kelib chiqishi bo'lgan talabalar birgalikda o'qitiladi, bu ularga bir-biridan o'rganish va muhim ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Biroq, bunday sinfni boshqarish o'qituvchilar uchun qiyin vazifa bo'lishi mumkin. Ushbu maqola inklyuziv sinfni boshqarishda o'qituvchilar duch keladigan qiyinchiliklarni o'rganadi va ularni bartaraf etish strategiyalarini taklif qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Bir qator tadqiqotlar inklyuziv sinfni boshqarishda o'qituvchilar duch keladigan qiyinchiliklarni ta'kidlaydi. Umumiy muammolardan biri sinfdagi turli xil qobiliyatlar va o'rganish uslublari bo'lib, o'qituvchilar uchun har bir talabaga individual e'tibor berishni qiyinlashtiradi. Bundan tashqari, alohida ehtiyoj bo'lgan o'quvchilarning buzg'unchi xatti-harakatlari ham ijobiy ta'lim muhitini saqlab qolish uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Smit va boshqalar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar inklyuziv sinfni boshqarishda o'qituvchilar ko'pincha cheklangan resurslar va yordam bilan kurashayotganini aniqladi. Ularning ma'lum qilishicha, maxsus o'quv va materiallarning yo'qligi ularning o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish qobiliyatiga to'sinlik qilmoqda. Xuddi shunday, Jonson va Braun o'qituvchilar o'quvchilarning individual

ehtiyotlarini qondirishda, ayniqsa og'ir nogironlik yoki xulq-atvor muammolari bo'lgan talabalar haqida gap ketganda, qiyinchiliklarga duch kelishlarini aniqladilar.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun tadqiqotchilar turli strategiyalarni taklif qilishdi. Samarali strategiyalardan biri tabaqalashtirilgan ta'lim yondashuvini amalga oshirish bo'lib, u har bir talabaning ehtiyojlarini qondirish uchun o'qitish usullari va materiallarini moslashtirishni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv o'qituvchilarga o'quvchilarning qobiliyatlari va o'rganish uslublaridan kelib chiqqan holda individual yordam va qiyinchiliklarni taqdim etish imkonini beradi. Bundan tashqari, ijobiy xulq-atvor aralashuvi va yordamlaridan foydalanish ijobiy xulq-atvorni rag'batlantirish va sinfdagi buzuvchi hodisalarning oldini olishda samarali ekanligi aniqlandi.

Maxsus ta'lim mutaxassislari bilan hamkorlik qilish va ota-onalarni boshqaruv jarayoniga jalb qilish ham foydali ekanligi aniqlandi. Peterson va Palmer tomonidan olib borilgan tadqiqotlar inklyuziv sinfda umumiy ta'lim va maxsus ta'lim o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlikning muhimligini ta'kidlaydi. Ular birgalikda rejalashtirish va birgalikda o'qitish talabalarning turli ehtiyojlarini qondirishga yordam berishini va sinfni umumiy boshqarishni yaxshilashini aniqladilar. Bundan tashqari, muntazam muloqot va ota-onalar konferentsiyalari orqali ota-onalarni boshqaruv jarayoniga jalb qilish o'quvchilarning ehtiyojlari haqida qimmatli tushunchalarni berishi va ularning uyda o'qishini qo'llab-quvvatlashi mumkin. Imkoniyati cheklangan bolalarni pedagogik-psixologik korreksiyalash masalalarini o'rganishda I.I.Mamaychuk, L.P.Koskovskiy, O.S.Nikolskayalar tadqiqotlarini aytib o'tish joiz. J.Bruner o'z tadqiqotlarida "Shaxsning tarkib topishi bilan ta'lim o'rtasida o'zaro aloqa mavjudligini, insonning kamolot sari intilishi bilim olish samaradorligini oshirsa, o'qitishning takomillashuvi uning ijtimoiylashuvini jadallashtiradi"-deya ta'kidlaydi. Shuningdek, J.Piaje, A.Bine, O.Kronn, B.Shtern tadqiqotlarida bola psixik taraqqiyotida ta'lim-tarbiyaning mavqei, ularning aqliy xususiyatlari, psixokorreksiya mashqlarining o'rni ilmiy-amaliy asoslab berishda muhim o'rin egallaydi. O'zbekiston Respublikasida nogironligi bor bo'lgan bolalar bilan bog'liq tahlil va dastlabki baholash ishlari 1966-yilda boshlangan. Bu borada L.Muminova, R.Shomaxmudova, U.Fayzieva, D.Nazarova, F.Kodirova, M.X.Ganieva, Z.Mamarajabova, N.S.Musayevalarning ilmiy izlanishlari inklyuziv ta'limga oid masalalarni o'rganishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi va tahlillar. 2020-yilning yanvar oyiga kelib olingan statistik ma'lumotlarga ko'ra 16 yoshgacha bo'lgan nogiron bolalar soni Respublikamizda 120.000 ziyodni tashkil etadi. Nogironlarning umumiy sonidan 31,5 % ni shaxarda yashovchi, 52,7 % ni o'g'il bolalar tashkil etadi. Xozirgi kunda respublika bo'yicha 11700 nafar o'quvchilar uyda yakka tartibda ta'lim oladilar shulardan 8850 nafar o'quvchilar serebral falaji, polimielit, skaliroz, og'ir nutq kamchiliklari, asab, buyrak, xirurgik bolalar, ko'z va boshqa kasalliklari bo'lgan bolalar. Shulardan 3650nafari imkoniyati cheklangan ya'niy 2901 nafari aqli zaif, 408 nafar ko'zi ojiz, 351 nafari eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalardir. Sanator turdagi 23 ta maktab internatda 6918nafari bola davolanib ta'lim oladilar. 237 ta umumta'lim maktablarida nutqida nuqsoni bo'lgan 11844 nafar o'quvchi, 122 ta maxsus maktabgacha ta'lim muassasalarida 995 nafar rivojlanishida turli xil nuqsoni bo'lgan bolalar, maktabgacha umumta'lim muassasalaridagi 937 integratsiyalashgan guruxlarida 11340 nafar imkoniyati cheklangan bolalar ta'lim tarbiya olib kelmoqda. Inklyuziv ta'lim talabalar, o'qituvchilar va butun jamiyat uchun keng ko'lamli afzalliklarga ega:

1. Akademik o'sish:

Inklyuziv sinflardagi o'quvchilar o'z tengdoshlaridan o'rganish va turli nuqtai nazarlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lib, akademik samaradorlikni oshirish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga olib keladi.

2. Ijtimoiy rivojlanish:

Inklyuziv ta'lim ijobiy ijtimoiy hamkorlik va empatiyani rivojlantiradi. Talabalar xilma-xillikni qadrlashni, farqlarni hurmat qilishni va tengdoshlari bilan mazmunli munosabatlar o'rnatishni o'rganadilar.

3. Hissiy farovonlik:

Inklyuziv ta'lim muhitida ishtirok etish o'ziga tegishlilik va o'zini o'zi qadrlash tuyg'usini rivojlantirishga yordam beradi. Nogiron yoki alohida ehtiyojli talabalar o'zlarini qadrla va qo'llab-quvvatlanayotganini his qilishadi, bu esa hissiy farovonlikni oshirishga olib keladi.

4. Haqiqiy tashqi muhitga tayyorgarlik:

Inklyuziv ta'lim o'quvchilarni jamiyatning rang-barang tabiatini aks ettiruvchi real muhitga tayyorlaydi. U talabalarni navigatsiya qilish va xilma-xil ishchi kuchiga hissa qo'shish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan ta'minlaydi.

Inklyuziv ta'lim nafaqat imkoniyati cheklangan o'quvchilarni joylashtirish, balki turli xillikni targ'ib qilish va barcha talabalar uchun mehmondo'st va inklyuziv muhit yaratishga qaratilgan. Bu shuni anglatadiki, o'qituvchilar farqlarni qadrlaydigan va hurmat qiladigan va talabalarni bir-biridan o'rganishga undaydigan sinf madaniyatini yaratish ustida ishlashlari kerak.

Inklyuziv ta'limning asosiy afzalliklaridan biri shundaki, u ijtimoiy inklyuziyani rag'batlantiradi va nogironlik bilan bog'liq stigmani kamaytiradi. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar oddiy sinflarga kiritilsa, ular o'z tengdoshlari bilan muloqot qilish va kelajakdagi hayotida yordam beradigan ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Inklyuziv ta'lim nogironligi bo'lmagan talabalar uchun ham foydalidir. Talabalar xilma-xillikka duchor bo'lganda va turli qobiliyat va tajribaga ega bo'lgan odamlar bilan ishlashni o'rgansa, ularda hamdardlik va tushunish rivojlanadi, bu ularga ko'proq rahmdil va odamlarni qabul qilishga yordam beradi.

Inklyuziv ta'lim ijtimoiy modelga asoslanadi va u muammoni bolada emas, balki dastur va metodologiyada deb hisoblaydi. Bunday ta'lim tizimiga ba'zi bir o'zgartirishlar kiritishni taqazo etadi. Bunda har bir bolaning ehtiyojini hisobga olgan holda o'quv rejaları tayyorlanadi, uslubiyotning psixologik muammolari bilan bog'liq tomonlari to'g'ri yo'lga qo'yiladi. O'qituvchilar nogironligi bor bo'lgan o'quvchilarni joylashtirish uchun tayyorlanishi kerak va maktablar barcha o'quvchilarning bir xil ta'lim imkoniyatlaridan foydalanishlarini ta'minlash uchun zarur resurslar va yordam bilan ta'minlashi kerak.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, inklyuziv ta'lim barcha talabalar uchun tenglik va qabul qilishga yordam beradigan muhim va zarur harakatdir. Ko'proq qamrab oluvchi va qabul qiluvchi jamiyatni yaratish orqali biz har bir inson o'z potentsialini to'liq ro'yobga chiqarish va to'laqonli hayot kechirish imkoniyatiga ega bo'lishiga yordam bera olamiz.

Inklyuziv sinfni boshqarishda o'qituvchilar duch keladigan qiyinchiliklar va ular qo'llayotgan strategiyalarni o'rganish uchun aralash usullardan iborat tadqiqot loyihasi qabul qilindi. Inklyuziv sinflarda ishlaydigan o'qituvchilarning namunasiga so'rovnoma tarqatildi va ishtirokchilarning bir qismi bilan yarim tizimli suhbatlar o'tkazildi. So'rov duch kelgan muammolar bo'yicha miqdoriy ma'lumotlarni to'plashga qaratilgan bo'lsa, suhbatlar qo'llaniladigan strategiyalar haqida sifatli tushunchalar berdi.

So'rovnoma anketasi yopiq savollardan iborat bo'lib, o'qituvchilardan inklyuziv sinfni boshqarishda duch keladigan qiyinchiliklarni Likert shkalasi bo'yicha baholashni so'radi. Savollar, shuningdek, ushbu qiyinchiliklarni engish uchun qo'llagan strategiyalar uchun bir nechta variantni o'z ichiga olgan. Suhbatlar so'rovnoma savollariga batafsilroq javob bergan

ishtirokchilarning bir qismi bilan o'tkazildi. Suhbatlar transkripsiya qilindi va umumiy naqsh va mavzularni aniqlash uchun tematik tahlil qilindi.

So'rov natijalari shuni ko'rsatdiki, inklyuziv sinfni boshqarishda o'qituvchilar duch keladigan eng ko'p uchraydigan muammolar resurslar va yordamning etishmasligi, buzuvchi xatti-harakatlarni boshqarish va o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirishdir. Respondentlarning 70% dan ortig'i bu qiyinchiliklarni o'z sinflarida muhim to'siqlar sifatida qayd etdi.

Suhbatlar shuni ko'rsatdiki, o'qituvchilar ushbu qiyinchiliklarni engish uchun turli strategiyalardan foydalanganlar. Ushbu strategiyalar tabaqalashtirilgan o'qitish, ko'rgazmali qurollar va yordamchi texnologiyalarni joriy etish, aniq taxminlar va tartiblarni o'rnatish, maqto'v va mukofotlar orqali ijobiy sinf muhitini yaratishni o'z ichiga olgan. O'qituvchilar, shuningdek, maxsus ta'lim mutaxassislari bilan hamkorlik qilish va ota-onalarni boshqarish jarayoniga jalb qilish muhimligini ta'kidladilar.

Xulosa va takliflar. Ushbu tadqiqot natijalari oldingi tadqiqotlar bilan mos keladi, inklyuziv sinfni boshqarishda o'qituvchilar duch keladigan qiyinchiliklar va ular qo'llaydigan strategiyalarni ta'kidlaydi. Resurs va yordamning etishmasligi ta'lim muassasalari va siyosatchilar tomonidan hal qilinishi kerak bo'lgan tizimli muammodir. O'qituvchilar o'z o'quvchilarining turli ehtiyojlarini samarali qondira olishlarini ta'minlashda etarli mablag' va ixtisoslashtirilgan ta'lim va materiallardan foydalanish juda muhimdir.

Differentsial ta'lim inklyuziv sinfni boshqarishda asosiy strategiya sifatida paydo bo'ldi. O'quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirish uchun o'qitish usullari va materiallarini moslashtirib, o'qituvchilar maqsadli yordam va muammolarni ta'minlashi mumkin. Ushbu yondashuv talabalarning faolligini ta'minlaydi va barcha talabalar o'z darajasida o'quv dasturiga kirishlarini ta'minlaydi.

Ijobiy xatti-harakatlar aralashuvi va yordami (PBIS) ham inklyuziv sinfda buzuvchi xatti-harakatlarni boshqarishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ijobiy xulq-atvorni targ'ib qilish va aniq taxminlar va tartiblarni ta'minlash orqali o'qituvchilar qo'llab-quvvatlovchi va tuzilgan o'quv muhitini yaratishi mumkin. Bu yondashuv nafaqat qiyin xulq-atvorli talabalarga foyda keltiradi, balki barcha talabalar uchun ijobiy sinf muhitini yaratadi.

Maxsus ta'lim bo'yicha mutaxassislar bilan hamkorlik qilish va ota-onalarni boshqaruv jarayoniga jalb qilish o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyatga ega. Birgalikda rejalashtirish va birgalikda o'qitish tajriba va resurslarni almashish imkonini beradi, bu esa barcha talabalarga kerakli yordamni olishini ta'minlaydi. Ota-onalar bilan muntazam muloqot uy va maktab o'rtasida hamkorlikni o'rnatishga yordam beradi, bu esa o'quvchilarning rivojlanishiga yaxlit yondashuvni ta'minlaydi.

Maktablarda inklyuziv ta'limni amalga oshirish o'qituvchilar, ma'muriyat va yordamchi xodimlarning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Quyida maktablar yanada inklyuziv muhit yaratish uchun qo'yishi mumkin bo'lgan bir necha qadamlar keltirilgan:

1. O'qituvchilarning malakasini oshirishni ta'minlash. O'qituvchilar nogironligi bor bo'lgan o'quvchilarni qanday joylashtirish va inklyuziv sinf muhitini yaratish bo'yicha o'qitilishi kerak. Kasbiy rivojlanish imkoniyatlari seminarlar, seminarlar va onlayn treninglarni o'z ichiga olishi mumkin.

2. Inklyuziv o'quv dasturini ishlab chiqish. Maktablar qobiliyati yoki nogironligidan qat'i nazar, barcha o'quvchilarni qamrab oladigan o'quv dasturini ishlab chiqishi kerak. Bunga dars rejalarini o'zgartirish, muqobil o'quv materiallarini taqdim etish va yordamchi texnologiyalardan foydalanish kiradi.

3. Yordamchi xodimlar bilan ta'minlash. Maktablarda nogironligi bor bo'lgan o'quvchilarga yordam berish uchun yordamchi xodimlar bo'lishi kerak. Bu maxsus ta'lim o'qituvchilari, o'qituvchi yordamchilari va terapevtlarni o'z ichiga olishi mumkin.

4. Ijobiy maktab madaniyatini shakllantirish. Maktablar xilma-xillikni qadrlaydigan va inklyuziyani rag'batlantiradigan ijobiy maktab madaniyatini yaratish uchun ishlashi kerak. Bu zo'ravonlikka qarshi siyosatni ilgari surish, xilma-xillikni tan olish va talabalarni birgalikda ishlashga undashni o'z ichiga olishi mumkin.

5. Uy-joy bilan ta'minlash. Maktablar nogironligi bor bo'lgan o'quvchilar uchun turar joy bilan ta'minlashi kerak. Bunga yordamchi texnologiyalarni taqdim etish, topshiriqlarni o'zgartirish va testlar uchun qo'shimcha vaqt ajratish kiradi.

6. Ota-onalarning faolligini rag'batlantirish: maktablar ota-onalarni inklyuziv ta'lim jarayoniga jalb qilish uchun harakat qilishlari kerak. Bu bolaning taraqqiyoti haqida muntazam yangilanishlar berish, ota-onalarni yig'ilishlarga taklif qilish va ota-onalardan fikr-mulohazalarni olishdan iborat bo'lishi mumkin.

7. Taraqqiyot monitoringi. Maktablar nogironligi bor bo'lgan o'quvchilarning kerakli yordam olishlarini ta'minlash uchun ularning taraqqiyotini kuzatishi kerak. Bu muntazam baholash, taraqqiyot hisobotlari va ota-onalar va o'qituvchilar konferentsiyalarini o'z ichiga olishi mumkin.

Ushbu qadamlarni amalga oshirish orqali maktablar barcha o'quvchilarning o'rganishi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi yanada inklyuziv muhit yaratishi mumkin. Inklyuziv ta'lim nafaqat imkoniyati cheklangan talabalar uchun, balki barcha talabalar uchun foydalidir, chunki u xilma-xillik, hamdardlik va qabul qilishga yordam beradi.

Inklyuziv sinfni boshqarish o'ziga xos qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi, ammo to'g'ri strategiyalar bilan o'qituvchilar barcha talabalar uchun ijobiy va inklyuziv ta'lim muhitini yaratishi mumkin. Differentsial ta'lim, ijobiy xulq-atvor aralashuvi va maxsus ta'lim mutaxassislari va ota-onalar bilan hamkorlik bu qiyinchiliklarni engishga yordam beradigan asosiy strategiyalardir. Biroq, ta'lim muassasalari va siyosatchilar uchun inklyuziv ta'limning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlash uchun etarli resurslar va yordam bilan ta'minlash juda muhimdir. Ushbu muammolarni hal qilish va samarali strategiyalarni qo'llash orqali biz barcha talabalarning qobiliyatlari yoki nogironligidan qat'i nazar, o'sishi va rivojlanishiga yordam beradigan sinf xonalarini yaratishimiz mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. –T: "O'zbekiston" NMIU, 2018. 83-88 b.
2. Абдуллаева, Ш. А. (2018). СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ. Редакционная коллегия, 459-462 b.
3. Erkaboyeva, N. S. (2016). FEATURES OF MODERN UZBEK FAMILIES. Ученый XXI века, 36-39 b.
4. Erkaboyeva, N. S., & Ugli, A. S. S. (2022). Nclusive education and inclusive society. Asian Journal of Multidimensional Research, 10-14 b.
5. "Ta'lim hamma uchun milliy dasturini joriy qilish masalalari" mavzusidagi ilmiy-amaliy konferensiya materiallari.

Toshkent-2005 yil.